

UNIVERSUL DE UMANITATE, PREZENȚA VIE IN ARANJAMENTUL INTERIORULUI VRINCEAN

MARIA MIHĂILESCU

Purtăm cu noi, ca zestre inestimabilă, universul satului de o mare bogăție și acest univers în profunzimea lui ne propunem să-l fixăm în câteva date privind aranjamentul interiorului tradițional vrincean.

El, împreună cu datinile, cu limba, a fost transmis din generație în generație, dar casa și-a păstrat originalitatea istorică adăugând la patrimoniul strămoșesc câte o parte din munca, talentul, ingeniozitatea și frumusețea sufletului omului.

Tendința de decor, de înfrumusețare a interiorului s-a manifestat chiar înaintea amenajării unui spațiu corespunzător. Un exemplu edificator îl reprezintă locuința monocelulară.

Fiecare mobilă, fiecare piesă de ceramică, țesăturile, au un loc bine precizat și cu o îndelungă tradiție, rezultatul fiind un ansamblu perfect echilibrat ce impresionează prin calm, liniște, căldură pe de-o parte, de bogăția ornamentată și de bun gust, pe de altă parte.

Ideea de confort s-a împletit de-a lungul vremii cu ideea de frumos.

Unitatea interiorului este dată de numărul și destinația încăperilor, de sistemele de încălzire, dispoziția mobilierului în stilul decorativ.

În interiorul vrincean există vatră cu cuptor, soba de cărămidă, sau soba cu plită.

La vatra cu cuptor, în spatele vetrei "plasate pe un soclu de pământ înalt de 0,50 m, se găsește cuptorul. Deasupra vetrei este construit un coș de formă dreptunghiulară sau sub formă de piramidă, suspendată sau susținută de doi pilaștri.

În casa cu o singură încăpere (exemplu țirila de la Bîrsești din cadrul muzeului satului vrincean), cuptorul se afla în colțul opus intrării.

În casa cu tindă și cameră de locuit, cuptorul este construit în colțul format de peretele median și cel longitudinal din spatele casei, din camera de locuit.

Sobele de cărămidă, de formă dreptunghiulară, existau și există în zona de deal și de șes. Câteva exemplare se află în gospodăriile de la Jariștea, Dumitrești, în hanul de la Odobești, din cadrul muzeului satului vrincean.

În casa cu proporții echilibrate și decor distinct au trebuit să fie rezolvate atât problemele de prepararea hranei, de conservarea unor alimente dar și cele legate de mobilier, de modul de aranjare.

În organizarea spațiului, modul de amplasare a pieselor de mobilier a avut un rol important pentru împletirea cerințelor de confort, cu dorința amenajării unui interior plăcut, odihnitor, frumos.

El se impune cu discreție, lavița, patul, masa, scaunele, blidarul, lada de zestre, sînt distribuite în interior după o ordine de veacuri, marcînd în esență structura unitară a interiorului de pe tot cuprinsul țării.

Piese de mobilier nu trăiesc numai prin ele însele, valoarea lor fiind determinată și de

raportul ce se stabilește între ele și arhitectura interioară, de modul de amplasare în încăperi, de relația cu celelalte piese de mobilier.

Simțind frumusețea proprie lemnului, țăranul vrâncean a refuzat acoperirea cu culoare și folosirea lui ca suport pentru motive pictate, alegînd calea cea mai grea, dar cu atît mai expresivă, de a lăsa lemnul să vorbească.

În initimitatea casei din Vrancea, patul ocupă locul cel mai important, datorită țesăturilor care-l acoperă, dar și modului cum este așezat.

Cel mai apropiat ca formă de lavița tradițională, care este cea mai veche piesă de mobilier, este patul cu picioare înfipite în pămînt cu țăruși.

Patul cu ramă și patul cu tăblii de factură orășenească, au fost introduse în casa țărănească începînd cu sfîrșitul secolului trecut.

O piesă de mobilier nelipsită este masa rotundă, cu trei picioare și masa înaltă cu scaune cu spătar.

Lada este piesă de mobilier care atras și atrage atenția iubitorilor de frumos, atît prin frumusețea ei, cît și prin ceea ce conține și se află pe ea.

Lăzile de zestre din Vrancea sînt lăzi cu capac drept, decorate cu creștături.

Compoziția ornamentată este geometrică, remarcîndu-se fantezia meșterilor de a găsi noi forme de exprimare a rozetei, într-o grafică fină și motive vegetale stilizate (brăduți, flori ș.a.).

Pereții sînt înconjurați cu două rînduri de păretare decorate cu vergi și alesături intercalate cu un șir de șervețele netăiate, cu dungi multicolore, oferind, ca în interiorul casei de la Nereju, o certă viziune picturală.

Deasupra păretarului din registrul superior se află un rînd de șervețele mici, cu dungi și alesături, prinse în formă de fluturași.

Atmosfera de curat, de intim, de căldură, este subliniată și de mirosul de sulfînă, dar mai ales de floarea de busuioc.

Dezvoltarea planurilor de locuință fac să apară elemente noi care au schimbat structura interiorului, prin apariția unor obiecte cu caracter meșteșugăresc, orășenesc și prin introducerea unor materiale noi în țesături

O notă aparte, dar de loc de neglijat sub aspectul decorativ, o constituie prezența țesăturilor de casă, modurilor de aranjare.

Efectul decorativ este nuanțat de tonurile potolite și patinate ale lemnului, grinzilor, mobilierului.

Remarcăm compoziția decorativă, aerată la păretarele vechi, spre deosebire de cel mai noi.

Înscriindu-se într-un ansamblu simbolic, ornamentele de pe țesăturile din Vrancea perpetuează motive simboluri ca roata, luceafărul, steaua, meandrul, cu străvechi substrat magic.

Ornamentica, remarcă Lucian Blaga este "depozitarea unor taine colective, din avîntul sau din frăgezimea unei linii, din preferința arătată dreptei sau arcului, din accentul pus pe masa compactă, sau pe motivul rarefiat, din sublinierea figurației naturale sau a geometrismului abstract se poate, cu ajutorul intuiției, a puterii analitice necesare și a empatiei, reconstitui

oarecum grofologic „duhul unei populații”.

De-a lungul anilor s-au impus și o serie de modele în care predomină elementele novatoare, ele reprezentând transpunerea realistă într-o manieră liberă, a unor secvențe de viață.

Ornamentele mai puțin stilizate coexistă cu formele evolute, șlefuite, ajunse într-un stadiu ce este resimțit ca o sinteză desăvârșită.

O serie de ornamente devin adevărate repere în constelația decorațiilor vrâncene; este cazul unor variante, ale motivelor, pomul vieții, racul, coarnele berbecului, luceafărul, care se perpetuează de multe ori în tipare neschimbate.

Unele motive ornamentale existente în decorul textilelor din Vrancea pe păretare, scoarțe, ștergare, se apropie de cele existente în Moldova de nord, Maramureș.

Alături de alte urme materiale, așezări, locuințe, unelte, vase de lut, podoabe, ornamentele vorbesc despre o impresionantă continuitate și unitate a civilizației și culturii de pe aceste, locuri. Fără a strica regulile originale ale creației, spiritul modern se remarcă prin combinarea cu multă fantezie a culorilor, a motivelor.

Stilul riguros al țesăturilor din zonă este înviorat de spațiile colorate remarcând o adevărată virtuozitate în alăturarea nuanțelor în ansamblul compozițional. Coloritul de pe registrul țesăturilor locale respectă legile armoniei.

Din ultimele cercetări întreprinse în comuna Paltin și Vidra, se observă o adevărată virtuozitate în alăturarea nuanțelor potrivite pentru a crea căldură, prin culori odihnitoare, propice realizării unei atmosfere intime, plăcute în interior.

Organizarea interiorului de casă modern este în concordanță cu schimbarea planului casei cu mai multe camere, având o funcționalitate bine stabilită.

Se constată pătrunderea mobilierului de factură orășenească, renunțarea la unele piese de mobilier tradiționale. Lada de zestre, lavițele, blidarul sînt înlocuite cu mobilier cumpărat din orașe.

Apar în interioare garnituri de mobilier de bucatărie - dormitor, dulapuri pentru haine ș.a. Aranjamentul actual al mobilierului nu mai respectă aranjamentul tradițional.

S-au diferențiat instalațiile pentru gătit și încălzit, au apărut sobele din teracotă, aragazele, instalațiile tradiționale fiind mutate unele în bucatăria de vară, sau șoproane.

Țesăturile de interior au rămas, în parte, și au un rol însemnat în împodobirea interiorului actual.

Dar trebuie să semnalăm că, nu de puține ori, au intervenit și intervin, schimbări nefericite în ornamentare, în colorit și dimensiuni.

Remarcăm ornamentarea exagerată a covoarelor, abundă contrastele de culori, trecerile, de exemplu, de la roșu la roz-bomboană fondantă, la violet sau liliachiu; combinațiile de culori sînt și ele de gust îndoielnic, dînd naștere la obiecte kitsch.

Sînt introduse materii prime noi (meleană, P.N.Aa nylon ș.a.), iar în cîmpul ornamental apar numeroase desene florale, redade naturalist, care nu mai păstrează elemente tradiționale, ci ideea de a-l face frumos.

Raportînd aceste aspecte la această categorie de obiecte, țesăturile, putem trage concluzia,

că, prin materialele încorporate, prin culoare, aranjament și ornamentică, ele degajă mediocritate, dobândind un autentic caracter fals, producând celor ce le posedă însă, plăcere, care este străină ideii de frumos.

Prin răspândirea materialelor de fabricație industrială, cu influența "specialiștilor" de la sate, cu exagerări de puțin bun gust, arhitectura interiorului și nu numai a lui, a început să-și piardă, cu tristețe remarcăm, pe alocuri, din marea valoare spirituală.

Au apărut, în locul frumoaselor păretare, covoare, ștergare și șervețele, picturi de o scăzută valoare artistică, așezate pe pereții acoperiți cu zugrăveală de valoare îndoielnică.

Lemnul este lăsat prea puțin să se mai exprime, el este acoperit cu vopsea ca să imite de exemplu, marmura, au apărut stucaturile ș.a.

Mutațiile funcționale și de structură din interiorul Vrîncean și nu numai din această parte de țară, poate ar fi trebuit conturat în cadrul evoluției culturii materiale și spirituale.

Deosebirea dintre etapa la care sîntem martori și perioadele anterioare este determinată de rapiditate. Rapiditatea cu care ruralul cunoaște prefacerile mediului urban și rapiditatea cu care sînt receptate aceste prefaceri, precum și rapiditatea transformării unor aspecte ale mentalității locuitorilor de la sate.

Ne bucură faptul că, în cadrul interiorului de azi se impun din ce în ce mai multe piese de mobilier, țesături care preiau elementul tradițional care este stilizat, fiind realizate lucrări artistice.

În ultimul timp numeroase cooperative, întreprinderi de prelucrarea lemnului, cerînd sprijinul competent al specialiștilor în artă populară, realizează replici moderne ale unor piese de ceramică, mobilier, țesături tradiționale.

Reîntorcîndu-ne la titlul acestei lucrări, casa, aranjamentul interiorului, trebuie să poarte azi și în viitor, bazîndu-se pe elementele tradiționale, acel univers de căldură, de umanitate.

Eminescu spunea despre limba română "A ieșit limba aceasta din învăluirile trecutului" - putem spune că ideea românească de ființă s-a materializat și prin profunzimea universului interiorului de casă.